

Vrednovanje u nastavi povijesti

Vrednovanje je sustavno prikupljanje podataka u procesu učenja i postignutoj razini kompetencija: znanjima, vještinama, sposobnostima, samostalnosti i odgovornosti prema radu, u skladu s unaprijed definiranim i prihvaćenim načinima, postupcima i elementima, a sastavnice su praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje.

(Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi; NN 112/2010)

Pristupi vrednovanju razlikuju se s obzirom na svrhu primjene, interpretaciju i korištenje prikupljenim podacima. Stoga razlikujemo tri osnovna pristupa vrednovanju:

- vrednovanje naučenoga,
- vrednovanje za učenje,
- vrednovanje kao učenje.

Metode i tehnike vrednovanja za učenje:

- ciljana pitanja tijekom nastave radi provjere razumijevanja učenika,
- opažanje ponašanja učenika tijekom individualnoga rada, rada u parovima i u skupinama,
- vođenje skupnih rasprava,
- provjera domaćih zadaća,
- pregled učeničke mape,
- kratke pisane provjere znanja/vještina s ciljem formativnoga vrednovanja,
- poster, i
- izlazne kartice,
- rubrike.
- Vrednovanja rezultiraju relevantnim povratnim informacijama. Učitelj dobiva povratnu informaciju o tome jesu li učenici ostvarili zadane odgojno-obrazovne ishode te treba li unaprijediti ili promijeniti pojedine nastavne metode ili strategije kako bi proces poučavanja bio još bolji. Povratna informacija koju učenik dobiva kroz ovaj pristup vrednovanju usmjerava ga i potiče na napredovanje te na preuzimanje odgovornosti nad vlastitim učenjem.
- Iskazuje se bilješkama o napredovanju učenika.

Metode i tehnike u vrednovanju kao učenje:

- razgovori s učenicima,
- samovrednovanje i samoprocjena,
- vršnjačko vrednovanje (učenici su aktivno uključeni u vrednovanje učenja i postignuća svojih vršnjaka),
- refleksije o učenju (naročito nakon provedenoga istraživanja),
- dnevni učenja,
- skale procjene,
- popisi za provjeru,
- učenička mapa (portfolio).
- Vrednovanje za učenje podrazumijeva davanje povratne informacije prije ocjenjivanja i iskazuje se bilješkama o napredovanju učenika.

Metode vrednovanja naučenoga mogu biti:

Izvor: Manuela Kujundžić, Šime Labor, Martina Glučina, Miljenko Hajdarović, Valerija Turk Presečki - **Vremeplov 5**; priručnik za učiteljice i učitelje; Profi I Klett d.o.o.; Zagreb, Petra Hektorovića 2

Vrednovanje naučenog provodi se najčešće nakon obrađene nastavne teme i rezultira ocjenom.

Elementi vrednovanja u povijesti su:

1. Činjenično znanje:

- poznavanje i razumijevanje događaja, procesa i pojava, temeljnih kronoloških odrednica, osnova korištenja povijesnih i zemljopisnih karata te korištenje odgovarajuće povijesne terminologije.
-obuhvaća poznavanje najvažnijih činjenica, datuma i povijesnih osoba iz svjetske i nacionalne povijesti, te razumijevanje temeljnih povijesnih pojmova koje učenik mora znati da bi bio upoznat s predmetom ili problemom koji treba riješiti.
- Vrednuje se: poznavanje i razumijevanje ključnih pojmova
količina usvojenih podataka
točnost odgovora, brzina odgovaranja i argumentacija odgovora
usmeno i pisano provjeravanje znanja
- Ovaj element vrednuje se u svim godinama učenja i poučavanja povijesti.

2. Konceptualno znanje:

- poznavanje, korištenje i razumijevanje tehničkih koncepata kao okvira za tumačenje i razumijevanje prošlih događaja, procesa i pojava. Riječ je o konceptima vremena i prostora, uzroka i posljedica, kontinuiteta i promjena, rada na povijesnim izvorima, povijesne perspektive te usporedbe i sučeljavanja.
- znanje o tome kako se odgovarajući sadržaji organiziraju, kako se različiti dijelovi sadržaja međusobno povezuju, te kako ti dijelovi funkcioniraju zajedno.

- Vrednuje se:
  - snalaženje u prostoru i vremenu (povijesna karta, vremenska crta, kronološka tablica)
  - objašnjavanje i povezivanje nastavnih sadržaja (uzročno-posljedične veze)
  - sposobnost analiziranja i zaključivanja
  - primjena naučenih pojmova na konkretnim primjerima
  - analiza slikovnog materijala
  - analiza povijesnih izvora.

- Ovaj element vrednuje se u svim godinama učenja i poučavanja povijesti.

3. Proceduralno znanje:

- poznavanje i primjena odgovarajućih metoda,
- postupaka i procedura u radu s povijesnim izvorima te u istraživanju prošlosti.
  - obuhvaća metode istraživanja i kriterije za uporabu vještina, tehnika i metoda, ili **kako** nešto učiniti.
  - bavi se nizovima koraka (vještine, tehnike i metode) koji slijede jedan iza drugoga, a koji na taj način dovode do rezultata
  - uključuje kriterije o tome kada treba upotrijebiti određene vještine, tehnike i metode
  - uključuje poznavanje metoda prikupljanja, sređivanja i obrade podataka
  - uključuje znanje o načinima interpretacije i pisanja učeničkog rada
  - opskrbljuje učenike znanjima koja su im potrebna za rješavanje problema

- Vrednovanje:
  - svaki učenički rad
  - usmeno i pisano provjeravanje znanja i praktični rad

- Ovaj element vrednuje se u svim godinama učenja i poučavanja povijesti.

KRITERIJ OCJENJIVANJA

ODLIČAN (5)

- učenik je u potpunosti usvojio ključne pojmove, razumije i točno primjenjuje naučeno, samostalno uočava i objašnjava uzročno-posljedične veze u povijesnim zbivanjima, osobe i događaje samostalno i točno može svrstati u određeni period i prostor

VRLO DOBAR (4)

- učenik je gotovo u potpunosti usvojio ključne pojmove, samostalno ih objašnjava i točno primjenjuje, uzročno posljedične veze objašnjava uz malu pomoć učitelja, osobe i događaje samostalno, s manjim greškama može svrstati u prostorni i vremenski okvir

DOBAR (3)

- učenik je većim dijelom usvojio ključne pojmove, može ih samostalno objasniti i djelomično točno primijeniti, uzroke i posljedice povijesnih zbivanja objašnjava uz pomoć učitelja, osobe i događaje može svrstati u određeni period i prostor uz veće pogreške

DOVOLJAN (2)

- učenik je samo djelomično usvojio ključne pojmove, većinu pojmova ne razumije i ne zna objasniti, ne zna utvrditi uzrok i posljedicu povijesnih zbivanja, osobe i događaje može svrstati u određeni vremenski okvir samo uz pomoć učitelja

NEDOVOLJAN (1)

- učenik nije usvojio ključne pojmove, ne zna činjenice, ne može odrediti uzrok i posljedicu povijesnih zbivanja, osobu i događaj ne zna svrstati u određeni period i prostor niti uz pomoć učitelja

ISTRAŽIVAČKI RAD

Učenje kroz istraživanje jest način učenja koji u najvećoj mogućoj mjeri uključuje načelo aktivnosti. Njime se učenicima istovremeno omogućava učenje sadržaja i procesa: učenici stječu, šire i produbljuju znanja te razvijaju različite opće i predmetne vještine i sposobnosti.

Koraci pri istraživanju su sljedeći:

1. Izbor područja i teme.
2. Određivanje problema i ciljeva: određivanje istraživačkog/istraživačkih pitanja i postavljanje istraživačkih ciljeva.
3. Izrada nacрта istraživanja: odabir izvora i literature, metode i tehnike sakupljanja (anketa, intervju, analiza teksta, plansko opažanje, dnevnik, itd.), uređivanja i analiziranja podataka.
4. Prikupljanje podataka: proučavanje literature i izvora; pronalaženje i komentiranje podataka; navođenje izvora.
5. Analiziranje, uređivanje i interpretiranje rezultata (opisivanje, klasificiranje, povezivanje, statistička obrada podataka, itd.)
6. Pisanje izvještaja i/ili pripremanje rezultata za prezentaciju

U svim pisanim radovima glavni je zahtjev podjela rada na tri dijela: **uvod, glavni dio i zaključak.**

Uvodni dio sadrži određivanje problema: objašnjava se odabir teme i istraživačko pitanje, opisuje se metodologija rada (postupak istraživanja i način prikupljanja podataka), daje osvrt na izvore i literaturu korištene prilikom izrade rada.

Središnji dio sadrži preglednu i sistematičnu razradu odabrane teme – prikaz dobivenih podataka i obrazloženje rezultata.

Zaključni dio sažima rezultate istraživanja i sadrži odgovor na istraživačko pitanje postavljeno u uvodu.

KRITERIJI ZA VREDNOVANJE SAMOSTALNOG ISTRAŽIVAČKOG RADA U OSNOVNOJ ŠKOLI

1. Uvod

0 bodova - Rad ne zadovoljava nijedan kriterij.

1 bod - Uvod je loše oblikovan (npr. odabir teme slabo je obrazložen, istraživačko pitanje postavljeno je nejasno, cilj rada i/ili metodologija istraživanja nedovoljno su objašnjeni, ne navodi se literatura i izvori korišteni prilikom izrade rada).

2 boda - Uvod je djelomice oblikovan (npr. istraživačko pitanje je postavljeno jasno, ali je preopširno i preopćenito ili ograničeno na usku temu, odabir teme, cilj i metode obrazloženi su na jednostavan način, djelomično se navode najvažniji izvori i literatura korišteni prilikom izrade rada).

3 boda - Uvod je uspješno oblikovan (npr. istraživačko pitanje postavljeno je jasno i točno, tema i cilj rada, tj. pitanja koja će se obraditi, jasno su definirani, metodologija jasno opisana, precizno se navode najvažniji izvori i literatura korišteni prilikom izrade rada).

2. Oblikovanje pismenog rada

0 bodova - Rad je preopširan

1 bod - Rad je skroman i nema jasnu strukturu (uvod, glavni dio, zaključak). Najvećim dijelom nije uređen (npr. nedostaje sadržaj, neoznačene stranice, opisi slabi, na naslovnici nisu istaknuti svi potrebni podaci).

2 boda - Rad je djelomično uređen. Struktura rada je uglavnom jasna, no pojedini elementi su nedorađeni (npr. nejasan sadržaj, neoznačene stranice, premalo bilježaka, neki su prilozi nepovezani s temom i/ili slabo opisani).

3 boda - Rad je u potpunosti sređen i uključuje sve potrebne elemente (naslovnica, sadržaj, dobro oblikovani tekst, bilješke, prilozi). Struktura rada u potpunosti je razumljiva.

3. Stil i jezična točnost

0 bodova - Rad ne zadovoljava nijedan kriterij.

1 bod - Rječnik je siromašan, izražavanje nespretno i nejasno. Uporaba stručne terminologije je skromna. U tekstu je mnogo gramatičkih i pravopisnih pogrešaka.

2 boda - Rječnik je primjeren, izražavanje uglavnom jasno i precizno. Uporaba stručne terminologije je uglavnom primjerena. U tekstu je malo gramatičkih i pravopisnih pogrešaka.

3 boda - Rječnik je bogat, izražavanje jasno i jezgrovito. Korištenje stručnom terminologijom je suvereno. U tekstu gotovo da i nema gramatičkih i pravopisnih pogrešaka.

4. Znanje i razumijevanje povijesnih sadržaja

0 bodova - Rad ne zadovoljava nijedan kriterij.

1 bod - Rad pokazuje skroman opseg potrebnog znanja i ograničeno razumijevanje stručne terminologije. Većina odabranih podataka i primjera ne odgovara cilju i naslovu. Podaci su obrađeni skromno i nisu povezani s kronološkim razvojem.

2 boda - Rad pokazuje zadovoljavajuće znanje o temi i razumijevanje stručne terminologije. Podaci i primjeri uglavnom odgovaraju cilju i naslovu. Podaci se iznose na razumljiv način i ukazuju na razumijevanje kronologije.

3 boda - Rad je potkrijepljen potrebnim znanjem i pokazuje visoku razinu razumijevanja stručne terminologije. Podaci i primjeri su odgovarajući, iznose se na jasan i razumljiv način te ukazuju na razumijevanje važnosti kronologije za odabranu temu.

5. Analiza i argumentacija (usklađenost opisa i analize povijesnih sadržaja)

0 bodova - Rad ne zadovoljava nijedan kriterij.

1 bod - Rad sadržava malo vlastita razmišljanja, dijelovi teksta su međusobno nepovezani. Prevladava opisan pristup, a nedostaje objašnjavanje i analiza. Ne objašnjavaju se promjene, uzroci i posljedice, previše je nepotkrijepljenih i općenitih tvrdnji.

2 boda - Rad sadrži vlastita razmišljanja, tekst je povezan ali još uvijek ne djeluje cjelovito jer su pojedini dijelovi doslovno preuzeti iz izvora. Gradivo se još uvijek iznosi na previše opisan način. Promjene, uzroci i posljedice su djelomice objašnjeni, a tvrdnje djelomično utemeljene na dokazima.

3 boda - Rad pokazuje visoku razinu samostalnog razmišljanja. Tekst je logičan i povezan. Analiza je temeljita, a udio opisa primjeren. Promjene, uzroci i posljedice objašnjavaju se temeljito i uvjerljivo. Objašnjenja i argumenti su primjereni i povezani.

6. Uporaba i interpretacija povijesnih izvora

0 bodova - Rad ne zadovoljava nijedan kriterij (ne upotrebljavaju se izvori).

1 bod - U radu se izvori koriste malo i neprimjerenom, a razumijevanje njihovih mogućnosti ograničeno. Učenik/ca uglavnom nije svjestan/na da se prošlost može interpretirati na različite načine.

2 boda - U radu se dovoljno koriste izvori, a razumijevanje njihovih mogućnosti i ograničenja uglavnom je zadovoljavajuće i primjerenom. Učenik/ca uočava da se prošlost može tumačiti na različite načine, ali uglavnom navodi jedno tumačenje.

3 boda - U radu se uspješno i često koriste izvori te se jasno pokazuje sposobnost njihove evaluacije. Učenik/ca uočava da se prošlost prikazuje i interpretira na različite načine te zna navesti razloge zašto je to tako.

7. Zaključak

0 bodova - Rad ne zadovoljava nijedan kriterij (nema zaključka).

1 bod - Zaključak je nejasan i nije povezan s temom, istraživačkim pitanjem i rezultatima istraživanja.

2 boda - Zaključak djelomice uspijeva prikazati rezultate istraživanja i odgovoriti na istraživačko pitanje.

3 boda - Zaključak je jasan i primjeren, uspješno sažima zaključke pojedinih poglavlja, prikazuje temeljne rezultate i odgovara na istraživačko pitanje. Ukazuje na nova i neriješena pitanja.

KRITERIJI ZA VREDNOVANJE PREZENTACIJE

1. Sadržaj i struktura izlaganja

0 bodova - Prezentacija ne zadovoljava nijedan kriterij.

1 bod - Izlaganje je loše povezano i nije pregledno. Nejasno su iznesene temeljne ideje, način rada i rezultati istraživanja.

2 boda - Izlaganje ima preglednu strukturu, ali ne djeluje cjelovito. Temeljne ideje, način rada i rezultati istraživanja djelomično su izneseni i argumentirani.

3 boda - Izlaganje ima jasnu strukturu (uvod, glavni dio, zaključak). Rečenice su precizne, jasne i gramatički točne. Temeljne ideje, metodologija i rezultati istraživanja jasno su izloženi, povezani i potkrijepljeni adekvatnim primjerima, odabir terminologije prikladan, zaključci uvjerljivi.

2. Način izlaganja

0 bodova - Prezentacija ne zadovoljava nijedan kriterij (duža je od 10 minuta).

1 bod - Prezentacija je u okviru propisanog vremena, ali je kratka i neadekvatna. Izgovor je nerazgovijetan, a tempo govora prebrz ili prespor. Učenica/učenik čita bilješke ili govori napamet naučeni tekst.

2 boda - Prezentacija je vremenski adekvatna i uglavnom primjerena temi. Izgovor, tempo i jačina glasa su većim dijelom primjereni. Učenica/učenik usmeno prezentira svoj tekst no nedostaje kontakt sa slušateljima.

3 boda - Prezentacija je u okviru propisanog vremena i primjerena temi. Izgovor je razgovijetan, jačina glasa i tempo govora primjereni. Pozornost je usmjerena na slušatelje, gestikulacije primjerene i postignuta interaktivnost.

3. Korištenje medija

0 bodova - Prezentacija ne zadovoljava nijedan kriterij (mediji se nisu koristili).

1 bod - Korištenje odabranih medija je slabo, prezentirani materijal loš i tek dijelom prati izlaganje.

2 boda - Učenica/učenik se dobro služi odabranim medijima. Prezentirani materijal je uglavnom primjeren za provedeno istraživanje i većim dijelom prati izlaganje.

3 boda - Učenica/učenik se u potpunosti služi odabranim medijima. Pisani i slikovni materijal je primjeren za provedeno istraživanje: prati tijek izlaganja, naglašene su ključne ideje rada, primjeri su dobro odabrani.

4. Odgovori na pitanja

0 bodova - Učenica/učenik nije odgovorio/la ni na jedno pitanje.

1 bod - Učenica/učenik djelomično je odgovorila/odgovorio na pitanja.

2 boda - Učenica/učenik većinom je odgovorila/odgovorio na pitanja.

3 boda- Učenica/učenik u potpunosti je odgovorila/odgovorio na pitanja.

Ukupan broj bodova: 33 (esej 21 bod i obrana 12 bodova).

Za izradu prezentacije učenici koji donesu rad na zadani dan dobivaju još 2 boda za donošenje rada na zadano vrijeme.